

VERARMING VAN DE FAUNA EN WAT HIER TEGEN TE DOEN IS

W. J. BOER LEFFEF.

R.I.V.O.N., Mededeling nr. 13.

Aan de hand van een inventarisatiepublicatie van wijlen de heer H. A. de Vos tot Nederveen Cappel in het Tijdschrift voor Entomologie dl. 42, 1898, was het mogelijk de resultaten van mijn ruim een halve eeuw later uitgevoerde ongeveer vijfjarig onderzoek van de vlinderfauna in de gemeente Apeldoorn met de zijne te vergelijken. De Vos publiceerde zijn gegevens na een ruim twaalfjarige inventarisatie. Een vergelijking met mijn onderzoek, verricht in de helft van die tijd, is evenwel verantwoord doordat tegenwoordig de vangmethoden technisch veel verbeterd zijn, o.a. door het gebruik van veel sterker aantrekkende lichtbronnen zoals: menglichtlampen, hogedruk-kwiklampen en petroleumvergassers. De verschillen, die gevonden werden, zeggen dus iets omtrent de veranderingen, die de vlinderbevolking van het grondgebied van de gemeente Apeldoorn heeft ondergaan.

Verdelen wij de vlindersoorten in:

- trekkers; dit zijn „gasten”, die hier niet of alleen in één enkel seizoen tot voortplanting komen;
- soorten welke in het gebied rond Apeldoorn wel tot voortplanting komen maar *niet* eng gebonden zijn aan speciale biotopen of aan *één* voedselplant;
- soorten welke dit *wél* zijn; deze zijn meest lokaal voorkomend en zeldzaam.

De soorten van de laatste groep zijn uiteraard het kwetsbaarst, omdat zij vallen of staan met het behoud van hun biotopen of het voortbestaan van hun misschien zeld-

zame, kieskeurige voedselplanten. Deze groep omvat o.a. de interessante soorten: *Euphydryas aurinia* Rott., behorende tot de parelmoervlinders en gebonden aan schraalland en blauwgraslanden. De rups leeft op Blauwe knoop (*Succisa pratensis*). *Maculinea alcon* Schiff, het Gentiaanblauwtje, gebonden aan terreinen waar de Klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*) groeit.

Apatele menyanthidis Vieuw., een uil, gebonden aan vochtige heiden met Gagel (*Myrica gale*) of Kruipwilg (*Salix repens*), welke o.a. de voedselplanten zijn.

Graptolitha lambda F., een uil, eveneens gebonden aan vochtige heiden met Gagel als voedselplant.

Cirrhia gilvago Esp., een uil, levend op iepen en misschien op populieren.

Apatele menyanthidis Vieuw. ♀ *Cirrhia gilvago* Esp. ♂

Maculinea alcon Schiff. ♂

Graptolitha lambda F. subsp. *zinkenii* Tr. ♂

Fig. 1. Vlindersoorten die bij Apeldoorn verdwenen zijn.

Op de plaatsen waar zij voorkomen zijn de drie eerstgenoemde soorten vaak gewoon, de laatste soort is dat meestal niet.

Volgens de lijst van de Vos kwamen deze soorten alle bij Apeldoorn voor, ik trof hen er ruim vijftig jaar later ondanks intensief onderzoek niet meer aan! Door het verloren gaan van de biotopen of de geschikte groeiplaatsen van hun voedselplanten zijn hun de levenskansen ontnomen. Dit is het directe gevolg van menselijk ingrijpen.

De bosgebieden in en om Apeldoorn zijn praktisch onveranderd gebleven. De Koninklijke Houtvesterijen en de Staatsbossen kwamen niet voor stadsuitbreiding en bebouwing of ontginning in aanmerking. Apeldoorn was voor haar uitbreiding daarom aangewezen op de lager gelegen gronden in de sector tussen de kanalen Apeldoorn — Zwolle en Apeldoorn — Dieren. Daar lagen juist de voor de eerste vier der bovengenoemde vlindersoorten geschikte blauwgraslanden, lage, vochtige gentiaanweiden, gagelsterreinen en vochtige heiden.

Van deze biotopen is daar nu zo goed als niets meer over. Op de nog resterende kleine stukjes konden mede door de cultuur-technische verbeteringen van het agrarische gebied de aan deze gebieden gebonden soorten zich niet meer handhaven. Zij zijn uit de destijds rijke vlinderfauna van de parel der Veluwe verdwenen! Voorgoed! En met hen vrij zeker ook nog verscheidene soorten van andere diergroepen, welke niet zo nauwkeurig zijn onderzocht.

Ook de iepen zijn geleidelijk aan gekapt en vervangen door andere bomen, met hen

verdween ook *Cirrhia gilvago*.

De vraag is of deze verliezen, die hier worden vermeld als typisch voorbeeld voor wat op tal van plaatsen in Nederland is gebeurd, niet hadden kunnen worden voorkomen. Zou het niet mogelijk geweest zijn enkele van die prachtige natuurterreinen te sparen en daarmee een rijke planten- en dierenwereld voor het nageslacht te behouden? Het is in beginsel vermoedelijk wel mogelijk geweest enkele terreinen te behouden, maar in de jaren, dat de meest ingrijpende veranderingen plaats vonden, werd daaraan nog niet voldoende aandacht besteed. Heden ten dage wordt er gelukkig wel op gelet en zowel bij ontginningen als bij het uitwerken van planologische bestemmingen, wordt er met belangrijke natuurterreinen rekening gehouden. Dat kan evenwel alleen, wanneer er bekend is, dat een terreintje vanwege zijn vlinder-, zijn kever-, zijn mieren- of slakkenfauna belangrijk is. Alleen zij die zich met deze en andere groepen bezig houden in een bepaalde landstreek, weten dat. Het zou goed zijn wanneer deze specialisten die kennis niet voor zichzelf hielden, maar hun gegevens publiceerden of eventueel met verzoek om geheimhouding doorgaven aan daarvoor in aanmerking komende instanties. Het Rijksinstituut voor Veldbiologisch Onderzoek ten behoeve van het Natuurbehoud (R.I.V.O. N.) p/a, Staatsbosbeheer, Kemperstraat 3, Utrecht, is bereid als zodanig op te treden. Alleen op die manier is de kans groot, dat er iets voor het behoud van een belangrijk terreintje kan worden gedaan.

